

**CHRISTIÁN LÁSZLÓ: A RENDÉSZET ALAPVONALAI, ÖNKORMÁNYZATI
RENDŐRSÉG**

KÖNYVISMERTETŐ

„A könyv, amelyet most az olvasó a kezébe vesz, meglepetés. Nem szokhattuk meg, hogy ifjú kutató már tudományos pályája elején kiérlelt összegző munkával lépjen a nyilvánosság elé. Ph.D. dr. Christián László, a Rendőrtiszti Főiskola és a PPKE JÁK tanára – hála kiadója bölcs döntésének – most ezt teszi, reményeink szerint kiérdemelve ezzel az érdeklődő közönség figyelmét. A téma maga is meglepetés. A rendőrségről inkább bűnügyi tudósításokban vagy éppen hivatali hatalommal való visszaélés riasztó példáiban hallhatunk. Ebben a könyvben viszont a rendőrség típusú szervezetek, összefoglaló kifejezéssel a rendészet, kutatási tárgynak kínálja magát egy nagyszabású érvanyaggal alátámasztott és hűvös tárgyilagossággal előadott elmélet számára.” Az idézett mondatokkal kezdődik Finszter Géza egyetemi tanárnak, a hazai rendészet talán legkiválóbb szakértőjének a szóban forgó könyvhöz⁴⁶⁰ fűzött előszava.

A könyv ismertetőjének szerzője abban a szerencsés helyzetben van, hogy közvetlen munkatársként szinte végig figyelemmel kísérhette Christián László több éves, szisztematikus és kiterjedt hazai és külföldi (USA, Anglia, Olaszország, Németország) rendészeti tárgyú kutatását. Fentiek alapján bizton állíthatom, hogy a mű megírását alapos kutatómunka előzte meg, aminek eredményeként egy korrekt, a kutatást összegző munka született, az elmélet és a gyakorlat szakembereinek legnagyobb örömére.

A bemutatásra kerülő, szép, igényes kivitelű kötet tartalmát illetően is kellően sokszínű, számos izgalmas különlegességet tartogat az érdeklődő olvasónak.

A téma időszerűsége megkérdőjelezhetetlen. Immár nem lehet kérdés az, hogy létezik-e a rendészettudomány, a tények ugyanis erről tanúskodnak. A Magyar Tudományos Akadémia Szabó András akadémikus kezdeményezésére – 2008-ban – befogadta a rendészettudományt és IX. Jogtudományi Osztályon belül megalakult a Rendészettudományi Bizottság, továbbá a közelmúltban évtizedes szünetelés után újjáéledt a Rendészeti Kutatóintézet. Pusztán a kérdés ezek után már csak az, hogy a döntéshozók mennyire támaszkodnak az új, álláspontom szerint megkerülhetetlen diszciplína kutatási eredményeire.

Ezzel együtt a rendészettudományban rengeteg elvarratlan szál van, amelyekkel szükségszerűen foglalkozni kell. Ilyenek a rendészet alapfogalmainak tisztázása, hiszen évek, sőt lassan immár évtizedek óta (a rendszerváltás óta) nem sikerül tisztázni miként viszonyulnak egymáshoz rendészet és rendvédelem vagy éppen mit jelent pontosan az utóbbi években immár az alkotmányban is felbukkanó rendvédelmi szerv kifejezés. Christián László ezeket felszínre hozza, és alapos vizsgálatnak veti alá. Joggal mondhatjuk

---

⁴⁶⁰ A könyv kereskedelmi forgalomban nem elérhető. Az érdeklődők hozzájuthatnak az országos könyvtárakban, továbbá az RTF és a PPKE JÁK könyvtáraiban (ahol tananyag is egyben), valamint a szerzőnél.

hát, hogy ebben a kaotikusnak tűnő helyzetben a mű talán legfőbb erénye a tisztánlátás megteremtése.

Szépen levezeti a szerző, hogy az átláthatatlan és ellentmondásos fogalomrendszer kialakulására az elmúlt másfél évszázad történései adnak választ. Ennek a gondolatmenetnek a lényege, hogy magyar rendészet fogalomrendszere az Osztrák-magyar Monarchia idején kristályosodott ki, a német minta alapján, melynek egyik legfontosabb alaptétele, hogy a rendészet a közigazgatás része. A pártállam évtizedeiben azonban az előbbivel homlokegyenest szemben álló szovjet modell és terminológia került bevezetésre. A rendszerváltást követően az Antall kormány elkötelezettnek és elszántnak tűnt a rendészet közigazgatási gyökereihez való visszatérés tekintetében, ám egy váratlan fordulat folytán azonban erre mégsem kerülhetett sor. Két évtizeddel a rendszerváltás után így még mindig annak lehetünk szemtanúi, hogyan keveredik egymással a két szóban forgó örökség. A zavar természetesen begyűrűzött a jogi szabályozásba és a gyakorlati működésbe is. A rendészet fogalomrendszerét többek között a kialakulás, fejlődés, dogmatika, funkció, működés, jogi meghatározottság szempontjaiból vette górcső alá szerző.

Mindazonáltal a hazai irodalmat vizsgálva megállapíthatjuk a rendészet témakörében kevés átfogó (térképrajzoló) munka született Magyarországon, másrészt ezen művek középpontjában szinte kivétel nélkül a rendőrség áll. Doktori értekezések sora érinti, számos publikáció jelent és jelenik meg folyamatosan, valamint konferenciák sora foglalkozik a rendészettel, de kiadásban megjelent átfogó műnek utoljára, Finszter Géza 2003-ban megjelent könyve⁴⁶¹ tekinthető. Ezért is üdvözlendő a fiatal kutató szárnybontogatása.

A szerzőnek az egyik legnagyobb kihívást az jelentette, hogy miként tud eleget tenni azon kettős célnak, amelyet ő maga tűz „zászlajára” műve elején⁴⁶². Itt kiderül, hogy az egyik cél a rendészet alapjainak feltárása, a tisztánlátás megteremtése, a másik cél ezen túlmenően az eddig méltatlanul háttérbe, perifériára szorult rendészeti szervek és működési modellek, módszerek középpontba helyezése.

Ugyanakkor a szerző többször hangsúlyozza, hogy nem az állami rendészeti monopóliumnak keresi az alternatíváit, hanem éppen az a kérdés motiválja, hogy miként lehet a jelenlegi, meglehetősen kusza és zavaros helyzetben a rendészet jövőjét újragondolni?

A téma megközelítése több irányból, különböző jogágak felől történhet, Christián kolléga, közjogásként egyértelművé teszi, a közigazgatási jogot tekinti kiindulási alapnak. Ennek alátámasztásra hívja azon hipotézist, miszerint a rendészet a közigazgatás része, még akkor is, ha ez folyamatos viták tárgyát képezi.

Ezek után a teljesség igénye nélkül nézzük, hogyan épül fel a könyv, felvillantva néhányat az adott fejezet által részletezett témákból.

Epizódok a rendészet történetéből című fejezet felöleli a rendészet történetét a görög-római gyökerektől napjainkig. A fejezet két párhuzamos vonalat húz, egyik a rendészet kialakulását követi, míg a másik szál a magyar rendészet fejlődését kíséri.

Rendészet külföldön. Izgalmas kérdés lehet az érdeklődő olvasó számára a rendészet külföldi kitekintése kapcsán az angolszász és a kontinentális rendészeti rendszerek és azok struktúrájának, működésének összevetése. Előbbit az Egyesült Államok,

⁴⁶¹Finszter Géza: A rendészet elmélete. KJK-Kerszöv. Budapest, 2003.

⁴⁶²Christián László: A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség. Universitas, Győr, 2011. Kiindulási alapok 13-28. o.

utóbbi Olaszország példáján szemlélteti a szerző. Különösen élvezetes rész, amely az olasz rendészet egyik speciális szereplőjéről: a Guardia di Finanza-ról, azaz pénzügyi rendőrségről szól. Továbbá bepillantást nyerhetünk a német rendészetbe, valamint a francia csendőrség jelenébe is.

A bizonytalan alapra épülő ház, avagy a rendészet fogalmainak tisztázása. Ez az a fejezet, amely a már emlegetett tisztánlátás megteremtését szolgálja, az alapfogalmak jelentéstartalmának boncolgatásával. A szerző igyekszik valamennyi alapfogalom esetében teljes képet adni, azaz ismertetni az irodalomban fellelhető valamennyi releváns megközelítést. A gócpont kétség kívül a rendészet-rendvédelem vita és annak leképeződése, különösen a jogalkotásban.

A rendészet alkotmányos megalapozása. Az előbbieket fényében fölöttébb izgalmas kérdés, hogy miként állja ki a rendészet az alkotmányosság próbáját. A szerző osztja azon kutatók álláspontját, akik szerint ebben kulcsszerep jut a jogállamiságnak, ugyanis a legitím fizikai erőszak monopóliumának alkalmazási feltételeit a jogállam alakította ki. A fejezetben továbbá rávilágít arra, hogy az éremnek van egy másik oldala is, ez pedig az általános felhatalmazás (másként rendészeti generálklauzula), a szabad belátáson, valamint a mérlegelési jogkörben hozott döntések problematikája, megállapítja, hogy ez a rendészet egyik legingoványosabb területe. A kutatók egyetértenek abban, hogy szinte képtelenség megmondani hol található az optimálisnak nevezhető határvonal a feszes jogi szabályozás és a szabad belátás között. A szakemberek gyakran hangoztatják, hogy amennyiben a jog túlságosan rátelepszik a működésre, akkor az bénítóan hat és ellehetetleníti a hatékony feladatellátást. Christián László szerint a rendészet talán legfeszítőbb ellentéte, miként realizálható az eredményesség és a törvényesség egyidejűleg. A szakma megosztott a rendészeti generálklauzula tekintetében, abban azonban szinte mindenki egyetért, hogy a felhatalmazás nem lehet „parttalan”. Megtudjuk még, hogy a rendészet másik paradoxonja: az emberi jogok védelme meghatározott esetekben kizárólag az emberi jogok korlátozásával biztosítható. Az alapjogok védelme és korlátozása kapcsán a szerző számos kérdést vet fel, úgy mint a (1) hivatásos állományúak alapjog korlátozása, továbbá (2) a parancs feltétlen teljesítésének kötelezettsége, vagy (3) lőfegyverhasználat problémaköre. A vizsgálat során nagyon helyesen egyaránt a magyar Alkotmánybíróság és a Strasbourgi Emberi Jogi Bíróság ítélezési gyakorlatára is kellő alapossággal támaszkodott.

Mai magyar rendészet. Az előbbi részletekbe bocsátkozó kutatás egyik legérdekesebb konklúziója, hogy a rendészetünk súlyos problémákkal küzd, amelyek orvoslása nélkül nincs továbblépési lehetőség. Szám szerint 12 csoportba sorolta ezeket, és jelen fejezetben röviden ezek kerülnek kifejtésre. Engedjék meg, hogy most ezekből kiemeljek néhányat: A (1) a rendészet kaotikus fogalomrendszere, rendészet – rendvédelem vita, vagy a (2) a rendvédelmi szervek struktúrája és (3) azok jogi szabályozása (ide értve az Alkotmány, a szolgálati törvény (Hszt.) és az egyes rendvédelmi szervekre vonatkozó részletszabályozást) (4). Számos anomália innen gyűrűzik tovább, úgy, mint: a hivatásos állományúak nyugdíjrendszere, ami manapság a figyelem középpontjába került, az állomány összetétele, katonai rendezőelvek etc. Szintén aggályosnak tartja még a szerző (5) a rendészeti munka statisztikai szemléletmódját (6) és a hatáskörök ésszerűtlen elosztását. Előzők fényében arra hívja fel a figyelmet, hogy a magyar rendészetben meggyőződése szerint, mélyreható változásokra van szükség. Ennek előfeltétele az újraszabályozás, az alaptörvénytől, a szolgálati törvényen át, az egyes rendészeti-rendvédelmi jogszabályokig. A szerző bölcs távolságtartással nem bocsátkozik a politikai csatározások részévé váló, rendőrséget, rendvédelmet érintő események elemzésébe.

Alternatív rendészet. Szigeti Péter egyik tanulmányában kifejti: „egyáltalán nem biztos, hogy a kialakult rendőrségi struktúra az egyedül lehetséges és kívánatos (volna)”⁴⁶³, holott a rendészeti kutatások kizárólag a jelenlegi struktúra hatékonyabbá tételére tesznek kísérletet (Sociotechnika). Az újszerű rendészet működésének kulcsa lehet a szerző által is vizsgált „atipikus” rendészeti szerv (ilyen a pénzügyőrség vagy a csendőrség), szerepének ártértékelése, újraértelmezése vagy új megoldások keresése, esetleg új szervek létrehozása. A csendőrséget, indokolása aszerint, azért vonta a kutatás körébe, mert egyrészt hazánkban a rendészeti kutatások periferiáján helyezkedik el, másrészt disszonáns a megítélése, ellentmondásos kép él a társadalmunkban. Éppen ezért külön vizsgálja a magyar csendőrség fennállásának hat évtizedét és a több száz éves múltira visszatekintő, mai napig virágzó külföldi csendőrségeket. A csendőrség eklatáns példája a kettősségnek, hiszen rendészeti és honvédelmi erő egyben, emiatt szokták helyenként a hadsereg negyedik fegyvernemeként is emlegetni. Több nyugat-európai országban kettős alárendeltségben –a honvédelmi, és a belügyi tárca alatt- működik.

A szerző hangot ad annak a tendenciának, miszerint a százezres munkavállalói létszámot és több ezer céget felölelő és így a rendőrségi állományt jelentősen meghaladó magánbiztonsági piac szinte alternatívaként kerül említésre, ha rendről és biztonságról beszélünk. Kiemeli, hogy a közbiztonságot és a magánbiztonságot markánsan el kell különíteni, a viszonyait tisztába kell tenni. A jelenlegi rendszeren túlmutató, átfogó új alternatíva lehetne az önkormányzati rendőrség vagy annak valamely „leágazása”. A szerző sietve jegyzi meg, hogy a kormányváltás óta ezek az önkormányzati rendőrséggel kapcsolatos elképzelések még távolabb kerültek hazánktól. álláspontom szerint talán a szerző még részletesebben kifejthette volna az önkormányzati rendőrséggel kapcsolatos elképzeléseit, ugyanakkor mentségére szolgál, hogy egyértelműen és világosan látszott az utóbbi egy évben és kézirat lezárásakor, hogy ebbe az irányban bizonyosan nem lesz elmozdulás.

Christián úr kísérletet tesz rá, hogy számba vegye a rendészetben érintett szerveket, egyiket, másikat kiemeli és extrém példákat állít az olvasók elé, mint például a polgári sheriff. Gyorsan világossá válik az olvasó számára, hogy az ál „egyenruhánál” már csak a jogszabályok nyújtotta felhatalmazás, az eljárási jogosítványaik és kényszerítő eszközeik (vagy leginkább azok hiánya) mutatnak változatosabb képet. Az említett szervek munkatársai túlnyomó többségükben, érdemi jogalkotótól származó felhatalmazás nélkül, gyakorlatilag eszköztelenül, igyekeznek részt venni a helyi közbiztonság fenntartásában. Azt azonban látni kell, hogy a rendelkezésre álló anyagi lehetőségek nagyon szűkösek, az erők és a források gyorsan elaprózódnak. Az Európai Unió dokumentumok ugyanakkor deklarálják azt, hogy a rendészetet társadalmasítani kell, ami egyet jelent a rendészeti hatáskörök önkormányzatokkal történő megosztásával.. A kormányváltás óta eltelt egy évben egyértelművé vált, hogy a fennálló helyzetben a kormányzó politikai erők teljesen más irányba indultak el, ez pedig a rendvédelmi centralizáció, továbbá a rendőrség szerepének fokozása és létszámának növelése, állapítja meg Christián László. A szerző az alkotmányozásra utalva megjegyzi, hogy kivételes lehetőség kínálkozik arra, hogy az új alaptörvény ha nem is részletekbe menően, mégis érdemben foglalkozzon a rendészet kérdéseivel. Az új Alaptörvény ismeretében immár megállapítható, hogy a rendészet

⁴⁶³ Szigeti Péter: Vázlat a közbiztonság három dimenziójáról: világrendszer –nemzetállami szint és lokalitás. Jogtudományi Közlöny 2001/4. szám 153. o.

---

kevésbé hangsúlyos szerepet kapott az új jogszabályban és az érdemi kérdésekben nem foglalt állást.

Konklúzióként álljon itt Finszter Géza könyvhöz írt előszavának záró mondata. *„E könyv, ha felkelti a szakértők és a közvélemény mellett a politikusok érdeklődését is, akkor megerősíthet minket abban a reményünkben, hogy a rendészeti kutatások törvényesen működő és hatékony magyar rendészeti szervezet létrehozásához adnak szellemi segítséget.”*